

Przystanek Wostok 2018
Manewry jakich nie było

16

6 FOKUS

ECHA POLSKIE

12 **Toruń rośnie w siłę.** Ojciec protektor

14 **PiS i krzyż.** W co grają biskupi?

WYDARZENIA

16 **Putin się napiął.** Manewry Wostok

20 **Ten typ tak ma.**

Chiny pokazały swój lotniskowiec

O TYM MÓWI ŚWIAT

22 **Ostatni talib na Litwie.**

Tajne więzienia CIA

24 **Obcy raus!**

Mobilizacja
niemieckich
neonazistów

PROFILE

26 **O nich się mówi:**

Alfonso Cuarón,
Naomi Osaka, Lily Aldridge

Naomi Osaka
Bohaterka Japonii

27

LUDZIE

28 **Kevin Spacey.**

Historia znikania

32 **Bhad Bhabie.**

Śpiewać każdy może

34 **Peter Scholze.**

Genialny matematyk

38 **Gonen Segew.**

Szpieg w rządzie

40 **Matteo Salvini.**

Bohater Orbána

20

→ **Cała naprzód**
Chiny zbroją się na potęgę

24

→ **Strach w Chemnitz**
Neonaziści na ulicach

28

→ **Znajdź Kevina**
Spacey zapadł
się pod ziemię

34

→ **Magia liczb**
Król matematyki

Następne
NOWE FORUM
w piątek 28 września 2018

Ostatni
wielorybnik
Poluje, bo lubi

46

► Rozterki
Nigerki
Zastaw się,
a postaw się

60

REPORTAŻ

42 Ciągnie Bura do Rosji.

Afrykanerzy szukają nowej ojczyzny

46 Zabijam, bo lubię.

Ostatni łowca płetwali
na Islandii

50 Zaślubiny z morzem.

Dżakarta idzie na dno

FOTOSTORY

54 Kustosz z zapalkami.

Jak muzeum w Rio
zmieniło się w popiół

OBYCZAJE

56 Wielkie małe gwiazdy.

A dowodzik jest?

60 Żony z Nigru.

Wesela na pokaz

62 Indianie Kayapo.

Nie odchodzą bez walki

66 Kwaterna dla milionera.

Cenne groby
w Hongkongu

ROZMOWA

68 Emmanuel Todd.

Europa buja w obłokach

KOMPAS

72 Rajska Tajlandia.

Wizyta w Złotym Trójkącie

HISTORIA

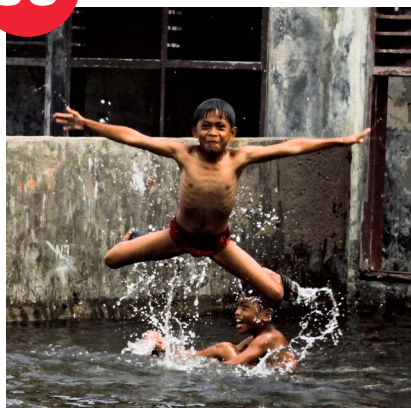
76 Kongo w ogniu.

Największa
zapomniana wojna

80 MIKROFORUM

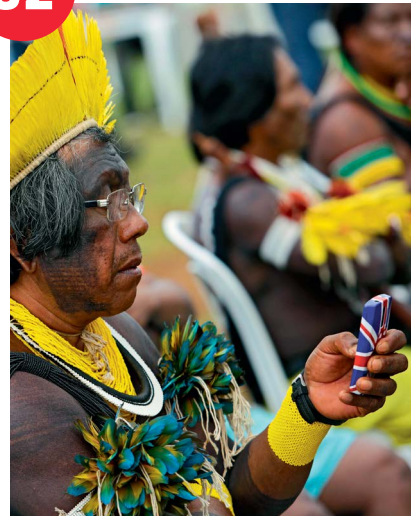
► Nowa Atlantyda
Tonąca Dżakarta

50

► PR po indiańsku
Wojna o białe dusze

62

72

► Królestwo
Lanna
Wyprawa
do północnej
Tajlandii

O tych krajach piszemy:

BRAZYLIA (s. 54, 62) **CHINY** (s. 20, 66) **DEM. REP. KONGA** (s. 76) **IZRAEL** (s. 38)
LITWA (s. 22) **INDONEZJA** (s. 50) **ISLANDIA** (s. 46) **JAPONIA** (s. 26)
NIEMCY (s. 24, 34) **NIGER** (s. 60) **POLSKA** (s. 12, 14) **ROSJA** (s. 16) **RPA** (s. 42)
TAJLANDIA (s. 72) **USA** (s. 28, 32, 56) **WŁOCHY** (s. 40)

Zdjęcie na okładce: © KRYSZTOF MAJ/ FORUM

Kup książkę

WW

**Józef Brandt
1841–1915
Rozszerzona
rzeczywistość**

**22/06–
30/09/2018**

Józef Brandt 1841–1915

WW / Muzeum Narodowe
w Warszawie

WYSTAWA POD HONOROWYM PATRONATEM
WICEPREZESA RADY MINISTRÓW, MINISTRA
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
PROF. DR. HAB. PIOTRA GLIŃSKIEGO

PROJEKT REALIZOWANY W RAMACH OBCHODÓW
STULECIA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

W
3 NIEPODLEGŁA

PATRONAT NARODOWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY
W STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

niepodległa

PATRONAT HONOROWY

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego**

WSPÓŁORGANIZATOR

M
Muzeum Narodowe
w Poznaniu

MECENAS WYSTAWY

BP
Bank Polski

PARTNER WYSTAWY

emitel

PARTNER MUZEUM

LOTTO

DORADCA PRAWNY

GT GreenbergTraurig

PATRONI MEDIALNI

**POLSKIE
RADIO**

wyborcza

insider

STOLICA

O.pl

artinfo.pl

EURO

SPOTKANIA
Z ZABYTKAMI

STYL

TVP

Kup książkę

An aerial photograph showing a massive forest fire in Japan. The image captures a dense green forest with large, irregular patches of brown, charred tree trunks and branches protruding from the canopy. At the bottom of the frame, a road and some agricultural fields are visible, partially obscured by the fire's edge.

JAPONIA

Pięć plag japońskich

Od kilku tygodni Kraj Kwitnącej Wiśni nawiedzany jest przez straszliwe kataklizmy. Rozpoczęło się od lipcowej fali pożarów, wywołanych najwyższymi w historii temperaturami. Potem w wyspy uderzyły tajfuny o ogromnej sile, które z kolei spowodowały katastrofalne powodzie. Wreszcie, w pierwszych dniach września, wyspę Hokkaido nawiedziło trzęsienie ziemi o mocy prawie 7 stopni w skali Richtera, które wywołało wielkie osunięcia gruntów, zalewające całe wsie lawinami błota. Według najnowszych danych śmiertelnych ofiar trzęsienia jest już 40, kilkaset osób zostało rannych, a kilka tysięcy straciło dach nad głową.

INDIE

Każdemu
wolno kochać

Tysiące indyjskich gejów i lesbijek wyległo na ulice największych miast w kolorowych pochodach, świętując decyzję Sądu Najwyższego, po 160 latach anulującą zakaz stosunków homoseksualnych. Prawo kryminalizujące seks pomiędzy osobami tej samej płci wprowadzono jeszcze za czasów brytyjskiego panowania kolonialnego, a walka o jego zniesienie trwała ostatnich kilkadziesiąt lat.

TAJWAN

Poliz psiaka!

Gdy w Polsce za oknem złota jesień, na Tajwanie upały nie ustępują – w ostatnich dniach temperatura na wyspie nie spadała poniżej 30 st. Celsjusza. A jak żar leje się z nieba, z pomocą przychodzi ten słodki szczeniaczek – dzieło mistrzów cukierniczych z Kaohsiung. Choć trudno w to uwierzyć, zrobiono go z lodów i jest w całości jadalny. Smacznego!

NA SZKO

Francuski tygodnik „Marianne” umieścił Toruń na liście „miejsz, gdzie zmienia się świat”.

Rodzinne miasto Mikołaja Kopernika jest bowiem siedzibą coraz potężniejszego medialno-biznesowego imperium ojca **Tadeusza Rydzyka**.

Francuska reporterka Anne Dastakian odwiedziła kujawsko-pomorskie na początku upalnego lata. Gdy Polacy byli pogrążeni w wakacyjnej i mundialowej gorączce, ważna wiadomość przeszła niemal niezauważona.

Po kilku tygodniach zaprzeczeń i wstydlwego milczenia, minister kultury Piotr Gliński przyznał wreszcie, że państwo w znacznym stopniu dofinansuje, dokładając 70 milionów złotych, projekt budowy muzeum im. Jana Pawła II zgłoszony przez ojca Tadeusza Rydzyka, założyciela i dyrektora kontrowersyjnego Radia Maryja.

Te publiczne fundusze zostaną przekazane prywatnej fundacji Lux Veritatis (łac. Światło Prawdy) prowadzonej przez 73-letniego redemptorystę, który poczynawszy od 1991 roku, zbudował imponujące imperium medialne o potężnych odgałęzieniach politycznych.

Polityczni konkurenci nie omieszkali zaprotestować, krytykując nadmierny wpływ tej kontrowersyjnej postaci na rządzącą ultrakonserwatywną partię Prawo i Sprawiedliwość (PiS). W swoim artykule Anne Dastakian oddaje głos przedstawicielowi liberalnej opozycji: Dlaczego prywatna fundacja ojca Rydzyka miałaby być wspierana z pieniędzy publicz-

DLIWYCH FALACH

nych? To oczywiste: PiS płaci mu za wsparcie w ostatnich wyborach! Co więcej politycy pisowcy mają otwarte drzwi do Radia Maryja i Telewizji Trwam – mówi Arkadiusz Myrcha, poseł Platformy Obywatelskiej z Torunia. I zaznacza, że rząd po raz kolejny nie raczył nawet poinformować o swoich zamiarach lokalnych władz, które reprezentują inną opcję.

Radykalizacja umysłów

Bliskość między PiS a Radiem Maryja nie jest dla nikogo w Polsce tajemnicą – zaznacza dziennikarka francuskiego tygodnika. Czyż sam lider tej partii Jarosław Kaczyński nie ogłosił publicznie po wygranych wyborach, przy okazji obchodów 24 lat istnienia stacji w grudniu 2015 r., że „nie byłoby tego zwycięstwa bez rodziny Radia Maryja”? Tego samego zdania są przeciwnicy rządu. Lech Wałęsa przekonywał w zeszłym roku: „Gdyby nie ojciec Rydzyk, dawno by ich nie było. Rydzyk jest najbardziej niebezpiecznym, najsilniejszym elementem tej koalicji”.

Rzeczywiście, przed każdym wyborami toruńska radiostacja namaszcza partię lub kandydata, którego będzie otwarcie popierać, i który dzięki temu może być pewny sukcesu – wyjaśnia francuskim czytelnikom dziennikarka tygodnika. Co dowodzi tego, że pomimo niewysokich wskaźników słuchalności stacji (1,7 proc. udziałów w rynku i dopiero siódme miejsce w Polsce), słuchacze Radia Maryja skwapliwie wypełniają instrukcje dotyczące sposobu głosowania i potrafią zaważyć na wynikach każdego głosowania. Ponadto Radio Maryja i Telewizja Trwam mają znaczącą liczbę odbiorców wśród Polonii w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

„Ojciec Rydzyk, nawykły do wygłaszania spiskowych eurofobicznych, ultranacjonalistycznych i ksenofobicznych diatrib, ale także do antysemickich wyskoków, które w przeszłości kilkakrotnie skutko-

wały ostrzeżeniami ze strony Watykanu, obecnie doskonale wpisuje się w polski krajobraz” – zauważa Anne Dastakian. Jej zdaniem Rydzyk zaczął umysły słuchaczy i dużej części duchowieństwa. Jego wystąpienia, uprzednio uważane za marginalne, teraz znalazły oddźwięk na szczytach państwa. W Polsce zachodzi swego rodzaju „rydzykalizacja” umysłów – ocenia francuska dziennikarka.

– Istnieje związek między obecną sytuacją polityczną a Rydzykiem, który od 1991 roku walczy o tematy rodziny, ojczyzny, modlitwy do Matki Boskiej i dumy z polskości. W ostatecznym rozrachunku on wygrał – mówi w rozmowie z „Marianne” Piotr Głuchowski, dziennikarz „Gazety Wyborczej” i współautor książki „Imperator. Ojciec Tadeusz Rydzyk” wydanej w 2013 roku.

Robi się coraz dziwniej

Według niego przełom nastąpił w czasach, gdy Tadeusz Rydzyk przebywał na emigracji w Niemczech po 1986 roku: Ten prosty, lecz inteligentny człowiek, który przypadkiem został księdzem i który przemawia jak człowiek z ludu, odkrył wówczas, że kościoły na zachodzie pustoszeją. Właśnie wtedy sformułował koncepcję „cywilizacji śmierci”, która nakazywała odrzucenie Unii Europejskiej – kontynuuje biograf redemptorysty.

„Idea ta zyskała skromny oddźwięk, może poza obszarami polskiej wsi, w okresie wzmożonych dążeń do integracji europejskiej, ale obecnie jest podchwytywana przez wielu przywódców w byłych krajach komunistycznych, w tym zwłaszcza przez Władimira Putina i Viktora Orbána. Służy im usprawiedliwieniu ich autorytarnych metod i ich nacjonalizmu, do odróżnienia się od wspólnoty wyznającej według nich zdegenerowane wartości...” – komentuje Anne Dastakian.

Rafał Maszkowski, fizyk o racjonalistycznej i laickiej orientacji, śle-

OJCIEC
DYREKTOR
MA WKŁAD
W SFORMUŁOWANIE
KONCEPCJI
„CYWILIZACJI ŚMIERCI”,
KTÓRA ZYSKAŁA OBECNIE
OGROMNY
ODDZWIĘK
W BYŁYCH
KRAJACH
KOMUNISTYCZNYCH

dzi Radio Maryja od czasu studiów w Toruniu. Zaangażował się do tego stopnia, że stworzył stronę poświęconą monitorowaniu stacji, której – jak sam mówi – słucha po trzy godziny dziennie. – Audycje stają się coraz bardziej dziwaczne – ocenia. I cytuje niejaką Aldonę Ciborowską, która potępiła na antenie koncepcję zrównoważonego rozwoju jako „nową uniwersalną religię pogańską”.

Choć ojciec Rydzyk przez lata kontynuował swoją zawrotną wspinaczkę na szczyty w Warszawie, to jednak w centrum jego imperium wciąż pozostaje piękne średnio-wieczne miasto Toruń, gdzie mieszka w klasztorze – pisze francuska dziennikarka.

To właśnie tam, na obrzeżach miasta nad Wisłą, zapoczątkował kolosalny projekt: w 2006 r. otworzył tam luksusową siedzibę Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej (WSKSiM), której motto brzmi „Fides, ratio et patria” (łac. Wiara, rozum i ojczyzna). Pomnik Jana Pawła II stoi na honorowym miejscu przed budynkiem, w którym mieszczą się sale konferencyjne, kaplica, stołówka, sala fitness i sale sypialne dla dziewcząt i chłopców (oczywiście rozdzielone). Placówka objęta skądinąd europejskim programem Erasmus oferuje trzyletnią odpłatną edukację. Aby na niej studiować, nie trzeba zdawać żadnych egzaminów – wystarczy mieć maturę i rekomendację księdza. Wykłada wiele gwiazd Radia Maryja, a politycy są tam częstymi gośćmi.

Francuska reporterka rozmawiała z 23-letnią Emilią, która marzy o tym, aby zostać dziennikarką. Bliskie związki ojca Rydzyka z PiS pozwoliły Emilii, podobnie jak 50 innym studentom z jej roku, odbyć miesięczny staż w Warszawie prowadzony przez ministerstwo, a następnie zdobywać kolejne szlify u boku jednego z europosłów w Brukseli. Na zakończenie studiów, których program jest skoncentrowany na etyce i filozofii, jak mówi rozmówczyni francuskiego tygodnika, absolwenci WSKSiM nie mają problemu ze znalezieniem pracy: media publiczne, a także te